

Notat

OPPDRAAG	Konsulentbistand innfartsparkering Sandbakken og Ise	DOKUMENTKODE	10265138-01-RIM-NOT-002
EMNE	Enkel konsekvensanalyse av hul eik ved Sandbakken	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAAGSGIVER	Sarpsborg kommune	OPPDRAAGSLEDER	Kristine Schreiner
KONTAKTPERSON		UTARBEIDET AV	Åse V Lindmark
KOPI		ANSVARLIG ENHET	Multiconsult AS

SAMMENDRAG

Sarpsborg kommune planlegger en ny innfartsparkering ved Sandbakken, og Multiconsult har vurdert hvilke konsekvenser tiltaket kan få for registrerte naturverdier i planområdet.

På tomte er det registrert én stor eik som omfattes av forskrift for utvalgte naturtyper Hule eiker (eik 1), én middels stor eik som over tid kan utvikle seg til hul eik (eik 2), samt et friskt asketre (ask 3) og flere unge askeskudd. Ask er vurdert som sterkt truet (EN) på rødlista.

Siden allerede om lag tre fjerdedeler av rotsystemet til eik 1 ligger under eksisterende harde flater, vil inngrep i den gjenværende «frie» rotsonen sannsynlig føre til at treet svekkes betydelig raskere enn normalt. Dette øker risikoen for redusert vitalitet, råteskader og en tidligere død enn om treet får stå urørt.

For å bevare treet er det bestemt å etablere en bevaringssone på minimum 13 meter fra stammen, og inngrep innenfor rotsonen skal unngås. Planskissen er derfor lagt utenfor rotsonen til eik 1 og ivaretar anbefalte bevaringssone, slik at det planlagte tiltaket ikke berører den utvalgte naturtypen.

Eik 2 og ask 3 har også naturverdi. Begge trærne er innenfor tiltaksområdet, og må felles dersom tiltaket skal gjennomføres. Det anbefales at stammene blir liggende som død ved for å ivareta biologisk mangfold.

Notatet konkluderer med at tiltaket slik det er planlagt i dag vil påvirke eik 2 og ask 3, at planskissen ivaretar anbefalte hensynssone til eik 1 og at tiltaket dermed ikke påvirker den utvalgte naturtypen. For å sikre at eik 1 hensyntas tilstrekkelig i anleggsperioden, skal det settes opp et gjerde rundt den mest sårbare delen av rotsonen (13 meter fra stammen). I tillegg vil skånsom anleggspraksis være nødvendig for å unngå forringelse av naturtypen.

01	29.05.26	Revidert planskisse	ÅVL	ASO	KS
00	03.02.26	Enkel konsekvensanalyse	ÅVL	LJB	KS
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

INNHOLDSFORTEGNELSE

1 Innledning..... 3

2 Beskrivelse av planforslaget 3

3 Metode 4

4 Bakgrunn 5

4.1 Lowerket 5

4.2 Hule eiker..... 5

5 Tilgjengelig informasjon fra databaser 6

6 Ask og eiketrær i tilknytning til planområdet 6

7 Vurdering og avbøtende tiltak 10

8 Kilder 13

1 Innledning

I forbindelse med planlegging av ny innfartsparkering ved Sandbakken, ønsker Sarpsborg kommune en vurdering av hvilken påvirkning planlagte tiltak vil ha på registrert forekomst av utvalgt naturtype hule eiker og av forekomst av rødlistet ask.

Det er registrert én stor eik, én middels stor eik, ett middels stort friskt asketre, samt flere unge asketrær i planområdet. Den store eika er omfattet av forskrift for utvalgt naturtype hule eiker (stammeomkrets i brysthøyde > 200 cm), og den middels store eika kan omtales som en «fremtidig hul eik» (med stammeomkrets på ca. 150 cm i brysthøyde). Ask er i kategorien sterkt truet (EN) på Norsk rødliste for arter. Dette kommer av reduksjon i populasjonsstørrelse som følge av at arten er rammet av askeskuddsyke.

Nevnte forekomster ble registrert under Multiconsults kartlegging av naturverdier og fremmede arter i planområdet i august 2025.

Resultatene fra Multiconsults kartlegging, inkludert anbefalt bevaringssone rundt forekomsten av utvalgt naturtype «Hul eik», og en plan for håndtering av fremmede arter og infiserte masser ble presentert i et eget notat, 10265138-01-RIM-NOT-001/01, datert 10.12.25. Ved tverrfaglig gjennomgang i prosjektet, ble det klart at anbefalt bevaringssone kommer i konflikt med planforslaget.

Planskissen er derfor revidert, og ivaretar nå den anbefalte bevaringssonen, slik at det planlagte tiltaket ikke berører den utvalgte naturtypen.

Ved beslutninger som berører en forekomst av utvalgt naturtype, skal det alltid tas særskilt hensyn til denne, slik at forringelse av naturtypens utbredelse og forekomstenes økologiske tilstand unngås, jf. Naturmangfoldloven § 53 andre ledd.

Statsforvalteren viser til krav om en konsekvensanalyse som vurderer det enkelte treet og i tillegg hvilken betydning den utvalgte naturtypen har for naturtypen som helhet, lokalt, regionalt og nasjonalt.

I den forbindelse har Multiconsult fått i oppdrag å gjennomføre en enkel konsekvensanalyse av tiltakets påvirkning på treet som omfattes av forskrift for utvalgt naturtype. Det siktes ikke til en ordinær konsekvensutredning etter reglene i plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter, men til en enklere analyse av konsekvensene for naturtypens utbredelse og tilstand. Etter ønske fra Sarpsborg kommune er det også gjort en vurdering av forekomsten av ask.

2 Beskrivelse av planforslaget

Planforslaget omfatter etablering av ny innfartsparkering med tilhørende avkjørsel på Sandbakken på gnr/bnr. 1024/11 ved krysset fylkesvei 118 (Skjebergveien) og fylkesvei 599 (Rokkeveien). Planlagt oppstart av arbeidene var våren 2026. Det antas ferdigstilling av arbeidene i løpet av 2026.

Planskissen for tiltaket er vist i figur 1.

Figur 1. Planskisse for tiltaket (til gjennomsyn). Kilde: Multiconsult

3 Metode

Utredningen er utført med utgangspunkt i tilgjengelig søkbar digital informasjon og egen feltkartlegging av treets tilstand og plassering i forhold til planlagte tiltak. Tilgjengelig søkbar digital informasjon er i hentet fra Miljødirektoratets karttjeneste naturbase og økologisk grunnkart, veileder til forskrift om utvalgte naturtyper og handlingsplan for utvalgt naturtype hule eiker.

Kartleggingen i felt ble utført sent i august 2025, av vegetasjonsøkolog Åse V. Lindmark fra Multiconsult.

4 Bakgrunn

4.1 Lowverket

Utvalgte naturtyper er naturtyper som enten er truet i Norge, er viktig for en eller flere prioriterte arter, er truet internasjonalt, eller har en vesentlig andel av sin naturlige utbredelse i Norge.

Forskrift om utvalgte naturtyper ble vedtatt av Kongen i statsråd 12. mai 2011, og trådte i kraft samme dag. Formålet med forskriften er å ivareta mangfoldet av naturtyper innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det arts mangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype, jf. naturmangfoldloven § 4. Forekomster av hule eiker er utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven § 52.

Alle forekomster av de utvalgte naturtypene i hele landet er omfattet, og loven stiller ikke krav om at forekomstene skal være kartfestet. Forskriften gjelder for naturtypen som sådan, uavhengig av om enkeltforekomster faktisk er kartlagt eller ikke.

Det lovpålagte hensynskravet i naturmangfoldloven § 53 innebærer at det skal legges stor vekt på forekomster av utvalgte naturtyper ved spørsmål om lokalisering av tiltak, utarbeidelse av planer, tiltak eller bruk som berører forekomsten, om det skal tillates inngrep i forekomsten, og ved eventuelle vilkår for planen, tiltaket eller bruken. Enhver skal gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet og er pålagt en aktsomhetsplikt, jf. naturmangfoldloven § 6.

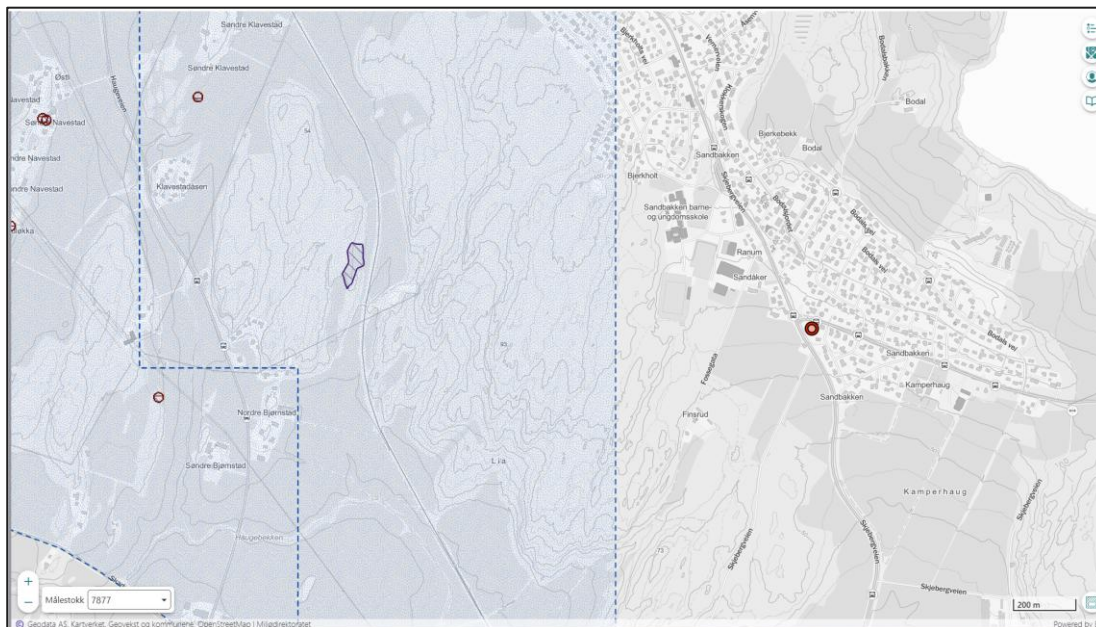
4.2 Hule eiker

Eiketrær kan bli over 1000 år gamle og er det treslaget som huser flest arter. Hele 1500 arter av blant annet vedboende sopp og insekter lever i store grove eiketrær, mange av de er spesialister. Antallet arter øker desto eldre trærne blir og at de får utviklet grov sprekkebark og hulheter. Hule eiker er et hotspot-habitat for rødlistete arter, med en særlig høy tetthet av habitat-spesifikke truede arter av både insekter, sopp og lav. Mange insektarter, spesielt av biller, lever i rødmolden inne i hulrommene i hul eik.

Hule eiker omfatter enkelt-objekter av gamle, grove eiketrær; både av sommereik (*Quercus robur*) og vintereik (*Quercus petraea*) som har en diameter på minst 63 cm, tilsvarende omkrets på 200 cm, samt eiketrær som er synlig hule og med en diameter på minst 30 cm, tilsvarende omkrets på minst 95 cm. Diameter og omkrets måles i brysthøyde (1,3 m) over bakken. Synlig hule defineres til å være eiketrær med et indre hulrom som er større enn åpningen og der åpningen er større enn 5 cm. Unntatt er hule eiker i produktiv skog.

5 Tilgjengelig informasjon fra databaser

Det foreligger ingen informasjon om tidligere registrerte naturverdier i planområdet i tilgjengelige databaser. Den nærmeste registrerte forekomsten av eik som omfattes av forskrift for utvalgt naturtype *hule eiker*, ligger øst for Haugeveien, 2 km i luftlinje fra planlagt tiltak (figur 2). Denne forekomsten ligger utenfor influensområdet og vil ikke påvirkes av tiltaket.

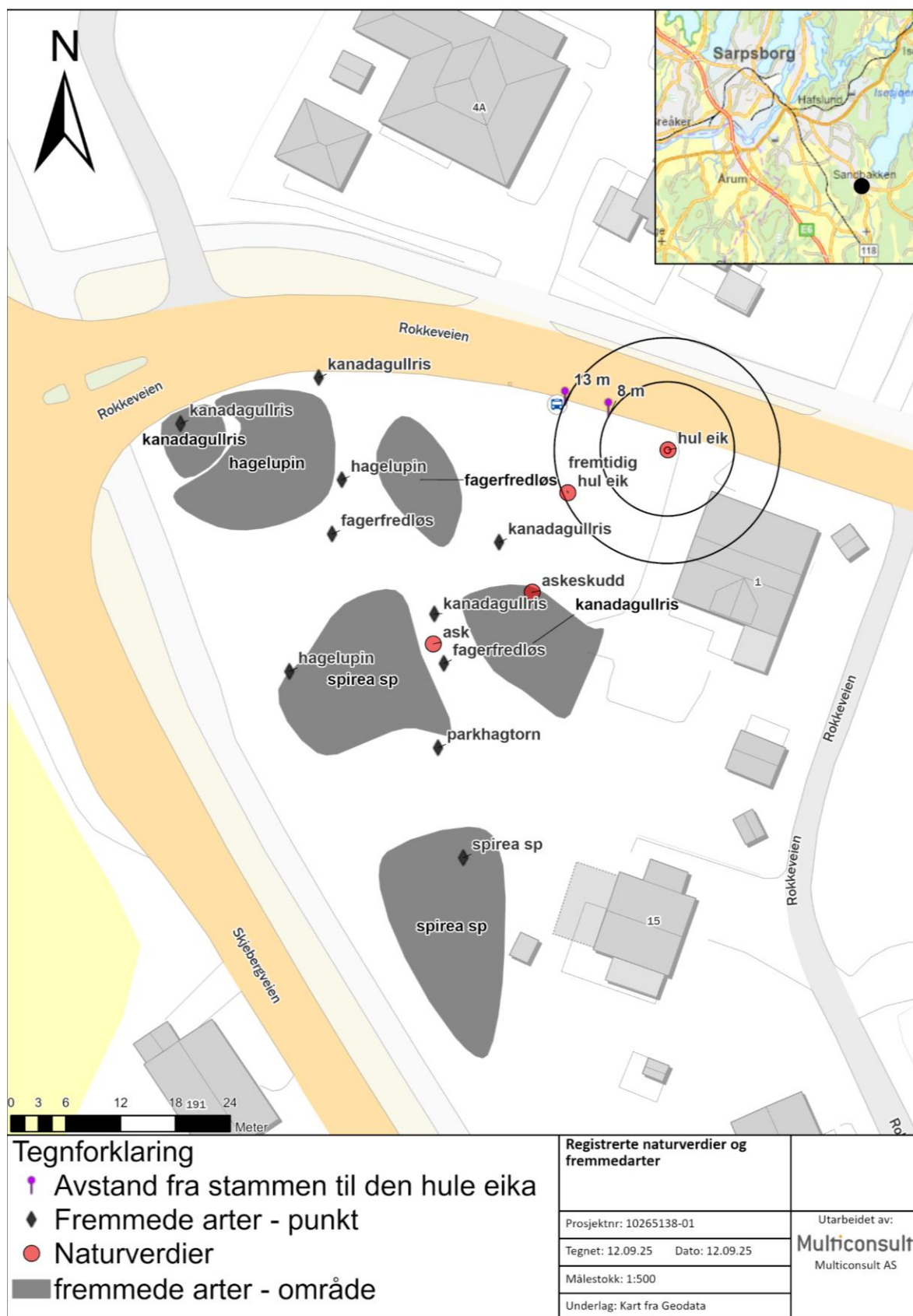
Figur 2. Det blå skraverte feltet presenterer områder som er kartlagt for Naturtyper. Nærmeste registrerte eiketrær som omfattes av forskrift, forekommer innenfor det blå feltet, og er markert med skraverte sirkler. Lokasjon av planlagt tiltak ligger utenfor det blå feltet, og er markert med rød sirkel på kartet. (Kilde: Naturbase)

6 Ask og eiketrær i tilknytning til planområdet

Ved Multiconsults kartlegging ble det registrert to eiketrær og ett asketre. Bilde av trærne med nummerering er vist i figur 3. Se lokasjon av forekomstene på kartet i figur 4.

Figur 3. Foto av eiketrærne og asketreet (eik omfattet av forskrift til venstre (Eik 1), fremtidig hul eik i midten (Eik 2) og det groveste av asketrærne til høyre (Ask 3)).

Figur 4. Viser lokasjon på eiketræne og asketrete. Fremmede arter og tiltaksplan for disse er beskrevet i eget notat. Fremtidig hul eik (Eik 2) og asketrete (Ask 3) forventes å bli berørt av det planlagte tiltaket. Hul eik (Eik 1) berøres ikke innenfor anbefalt bevaringssone. Kilde: Multiconsult Norge AS

Eik (1)

Eik nummerert 1 er lokalisert tett på innkjørselen til boligen i Rokkeveien 1 (figur 5a). Eika måler 227 cm i omkrets i brysthøyde (obh) og omfattes dermed av forskrift for utvalgt naturtype hule eiker (figur 5b). Tilstanden til stammen er god, og kronen fremstår vital med få antydninger til døende grener. Hovedtyngden av trekrona vender ut mot veien, og kronevidden er målt til inntil 10 meter fra stammen. Inn mot planområdet strekkes krona inntil 6 meter fra stammen. Stammen har sprekkebarkdybder på inntil 2 cm. Treet har ingen synlige hulheter. Det vurderes som at hoveddelen av rotsystemet strekker seg inn i planområdet, sør-sørvest for stammen, øvrige omkringliggende arealer er asfalterte flater, innkjøring og vei. Det er ikke registrert rødlistearter tilknyttet denne eika.

Figur 5 a og b. Eik 1 med stor vital krone. Treet har en omkrets på 227 cm i brysthøyde. Kilde: Multiconsult Norge AS

Eik (2)

Eik nummerert 2 er lokalisert omtrent 7 meter inn i planområdet fra innkjøringen til Rokkeveien 1 (figur 6a). Treet måler omtrent 150 cm i obh og omfattes ikke av forskrift (figur 6b). Tilstanden til stammen virker god. Kronevidden er betydelig mindre enn den på eik 1, og har flere knekte greiner (figur 6c). Omkringliggende areal er gjengrodd med andre vekster. Ingen synlige hulheter. Stammen har sprekkebarkdybder på inntil 1,5 cm.

Figur 6 a-b-c. Eik 2 er lokalisert omtrent 7 meter inn i planområdet fra innkjøringen til Rokkeveien 1. Treet har en omkrets på omtrent 150 cm i brysthøyde. Tre krona har flere knekte greiner. Kilde: Multiconsult Norge AS

Ask (3)

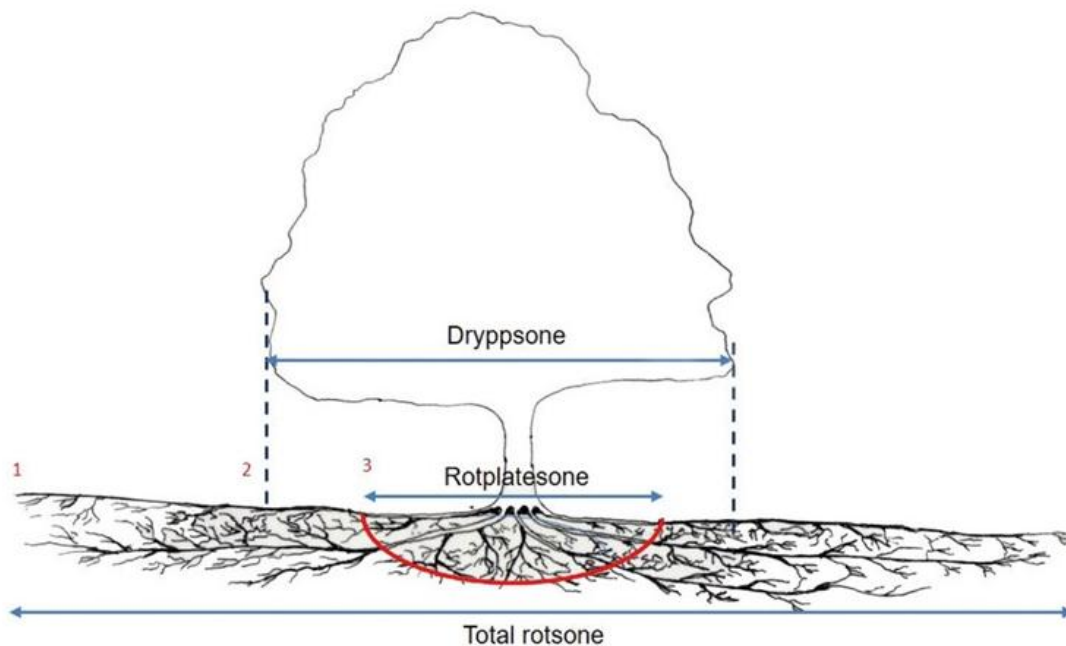
Ask nummerert 3 er lokalisert omtrent midt i planområdet (figur 7a). Treet måler 65 cm i obh (figur 7b). Stammen fremstår vital, og det er ingen tegn til askeskuddsjuke. Området rundt treet er gjengrodd med andre vekster.

Figur 7 a-b. Ask nummerert 3 lokalisert omtrent midt i planområdet. Unge askeskudd er synlig nederst til venstre i bildet. Treet har en omkrets på 65 cm i brysthøyde. Kilde: Multiconsult Norge AS

7 Vurdering og avbøtende tiltak

Skader påført av arbeider innenfor trærnes viktigste del av rotsone (se dryppssone og jordplatesone i figur 8), fører til at trærne vil svekkes langt raskere enn naturlig. Graving for tett inn mot trærne kan skade rotsystemet slik at trærne ikke lenger klarer å skaffe tilstrekkelig med vann, og sårflatene blir lett innfallsport for råtesopp. I tillegg vil pakking av jorden under dryppsonen kunne føre til at det ikke kommer nok oksygen til røttene, og det er viktig å unngå kjøring med tunge maskiner på bar jord under dryppsonen. Trærne vil ved utsettelse for dette bli mer ustabile og risikoen for vindfall øker.

Figur 8. Illustrasjon som viser rotsone (1), dryppssone (kronens omfang - 2) og anslått rotplatesone (rød avgrensning - 3). Inngrep innenfor dryppsonen kan føre til skader på treets røtter. Generelt bør større tiltak unngås innenfor hele rotsonen. Kilde: Biofokus.

Eik 1

Eik 1 omfattes av forskrift for utvalgt naturtype hule eiker, og skal så langt som mulig hensyntas. Eika er allerede påvirket av nærliggende utbygging (vei og bolig), og treet er dermed ekstra sårbart. For at treet forsvarlig skal kunne bli stående, må arbeidene skje på en slik måte at de ikke skader røttene. Det er spesielt viktig at ikke røttene i dryppsonen til treet skades.

Eika har kun det åpne arealet i planområdet igjen som effektiv dryppssone, og det antas at den viktigste delen av treets rotsystem befinner seg innenfor dette. Nærmere 3/4 av treets rotsone ligger under bebyggelse og harde flater, inngrep i det resterende «frie» arealet for treets rotsone, vil med stor sannsynlighet føre til at eika svekkes betydelig raskere enn normalt og treet vil få en tidligere død enn om treet får stå urørt. Med økt risiko for redusert vitalitet og råteskader, i tillegg til en økt fare for at greiner kan falle ned og utgjøre skade.

For å unngå negativ påvirkning på eika ved berøring av den mest kritiske delen på eikas dryppssone og rotsystem anbefales en bevaringssone på minimum 13 meter fra stammen. Se skisse som illustrerer denne sonen tegnet inn på kartet i figur 1 og figur 4.

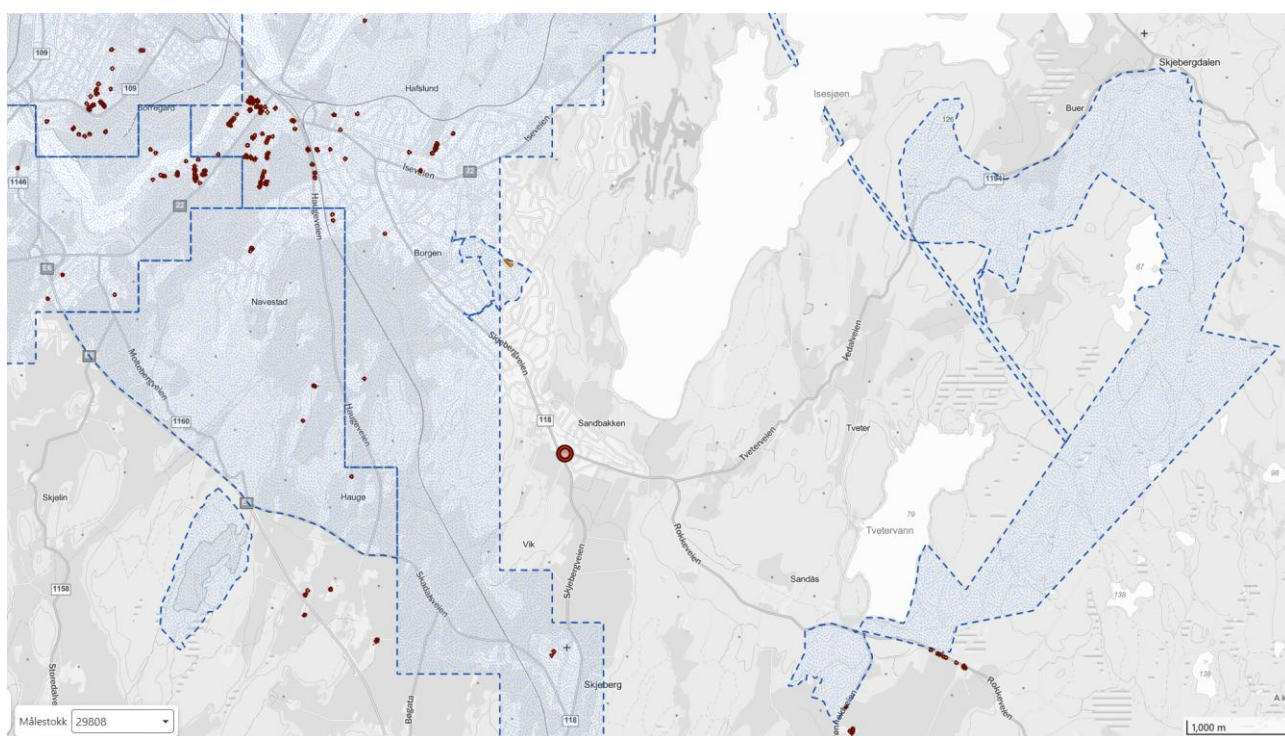

Det er viktig at rotsonens jordsmonn og topografi bevares mest mulig intakt, det vil si at all jordbearbeiding, planering, mellomlagring og påfylling eller skifte av masser i rotsonen skal unngås.

Beskjæring av grener bør begrenses, men kan utføres hvis det er fare for at de kan falle ned og utgjøre skade. I anleggsperioden må bevaringssonen som et absolutt minimum markeres fysisk på anleggsplass med gjerdet eller tilsvarende, slik at adgang innenfor bevaringssonen ikke er mulig. For å sikre at beskyttelsestiltakene som er forutsatt følges, bør anleggsgjennomføringen vurderes i samråd med arborist.

Forekomstens betydning for den samlede utbredelse av naturtypen

Regionalt i Sarpsborg er det registrert mange hule eiker (figur 9), men lokalt på Sandbakken er treet kun en av få kjente. Tiltaket vil ikke berøre forekomsten og har dermed hverken lokal konsekvens eller konsekvens for naturtypen som helhet, på regionalt og nasjonalt nivå.

Figur 9. Det blå skraverte feltet presenterer områder som er kartlagt for Naturtyper. Nærmeste registrerte eiketrær som omfattes av forskrift, forekommer innenfor det blå feltet, og er markert med skraverte sirkler. Lokasjon av planlagt tiltak ligger utenfor det blå feltet, og er markert med rød sirkel på kartet. (Kilde: Naturbase)

Eik 2

Eik 2 omfattes ikke av forskrift, men vil om få år defineres som utvalgt naturtype hvis den ikke berøres vesentlig av planlagte tiltak. Treet har uansett en verdi som stort gammelt tre med grov sprekkebark, som er substrat for mange vedboende arter. Treet konkurrerer til en viss grad med eik 1 om abiotiske ressurser, men samlet vurderes denne konkurransen å ha liten betydning. Det kan være en fordel å beskjære gamle og delvis døende grener som henger, både av hensyn til sikkerhet og treetes vitalitet.

Tiltaket vil ikke kunne utføres slik at skader på røttene unngås, og treet må hogges.

Ask 3

Ask 3 er et middels stort og vitalt tre uten tegn til askeskuddsjuke, og det står i et gjengrodd område midt i planområdet. Selv om ask er i kategorien sterkt truet (EN) på Norsk rødliste på grunn av den

omfattende nedgangen i bestanden som følge av askeskuddsjuke, er det viktig å understreke at det ikke er enkelttrær som dette (av moderat størrelse og uten særskilte økologiske kvaliteter) som er avgjørende for artens overlevelse. Ask er en temmelig vanlig art i området. Det er primært de store, gamle og grove asketrærne med gode vekstvilkår som har særlig betydning som leveområder for truede arter og derfor bør prioriteres for bevaring.

Ask 3 vil måtte gå tapt som følge av tiltaket, men dette vil ikke ha noen merkbar betydning for artens situasjon i et større økologisk eller forvaltningsmessig perspektiv. Trær som dette har likevel lokal naturverdi.

Avbøtende tiltak

- Det anbefales å opprette et dødved-deponi av stammen fra eik 2, ask 3 og andre stammer fra løvtrær som må hogges i planområdet som er større enn 15 cm i diameter i brysthøyde. Døende trær og død ved bidrar til økt artsdiversitet og gjør økosystemet mer motstandsdyktig.
- Et annet anbefalt avbøtende tiltak er at det plantes minimum et eiketre lokalt i området som skal kompensere for tap av eik 2, med det formål å vokse opp til å bli substrat for et stort artsmangfold av blant annet vedboende sopp, lav og insekter. Trærne skal plantes der det er egnet jordsmonn og stort nok areal, og området skal inngå i kommunens fremtidige skjøtselsplaner slik at trærne ikke forringes av gjenveksttrær i busk- og tresjiktet.

8 Kilder

Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018:

<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

Artsdatabanken (2021). Norsk rødliste for arter 2021:

[Rødlista 2021 - Artsdatabanken](#)

Artskart:

<https://artskart.artsdatabanken.no/>

Artsobservasjoner:

<https://www.artsobservasjoner.no/>

Forskrift om hule eiker. Forskrift av 13. mai 2011:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-13-512>

Handlingsplan for utvalgt naturtype hule eiker:

[dn-rapport-1-2012_net.pdf \(miljodirektoratet.no\)](#)

Naturbase:

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tjenester-og-verktoy/Database/Naturbase/>

Naturmangfoldloven:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>

Veileder for forskrift om utvalgte naturtyper:

[dn-handbok-31-2011_net.pdf \(miljodirektoratet.no\)](#)

Veileder om skjøtsel og hensyn i forvaltningen av hule eiker:

[biofokusrapport2018-13-skjotsel-hule-eiker.pdf](#)

Notat utarbeidet av Multiconsult:

10265138-01-RIM-NOT-001/01, datert 10.12.25